

Zmiana dobrze wam zrobi

Brytyjskie Ministerstwo Edukacji i Umiejętności wspiera projekt, w którym młodzi ludzie mogą wykazać się jako przedsiębiorcy społeczni, działając na rzecz swej społeczności lokalnej. Raport Brian'a Fletcher'a z organizacji charytatywnej Changemakers.

Tłum. Justyna Słowikowska

Wyobraź sobie taką sytuację. Jest czerwcowy, piątkowy poranek, 30 młodych ludzi nie idzie dziś do szkoły. Nie dlatego, że wagarują. Właśnie przyjechali do centrum biznesowego Cribbs w Bristol, gdzie za godzinę wystąpią przed dorosłymi ze świata biznesu.

Albo przenieśmy się do Faversham w Kent, gdzie zespoły młodych ludzi, na potrzebę ich społeczności lokalnej ludzi zajmują się ulepszeniem miejscowego dworca kolejowego. Jeszcze jedna scena z hrabstwa Durham, gdzie nastolatki postanowili zająć się gotowaniem dla ludzi starszych i rozwinęli tę ideę w prężnie działającą firmę.

Ci wszyscy młodzi ludzie, a także około 500 innych, bierze udział w ogólnokrajowym projekcie wspieranym finansowo przez Ministerstwo Edukacji i Umiejętności. Projekt obejmuje 12 szkół, współpracujących z organizacją charytatywną Changemakers, które realizują program nauczania przedsiębiorczości społecznej.

Projekty są także wspierane na szczeblu krajowym przez LSC - Radę Nauki i Umiejętności (ang. The Learning and Skills Council), która wspiera finansowo rozwój EBLC - Konsorcja Związków Między Edukacją i Biznesem (ang. Education Business Links Consortia). Konsorcja z kolei wprowadzają wzorzec na podstawie współpracy z doradcami nowych przedsiębiorstw, a także zajmują się pilotażem tego modelu w przedsięwzięciach pozaszkolnych.

Od dwóch lat trwania projektu Rada Nauki i Umiejętności wspiera finansowo działalność w dziewięciu szkołach, z których każda ściśle współpracuje z doradcą przedsiębiorstw lokalnych.

[W celu uzyskania dodatkowych informacji zob. artykuł Alison Bennett].

Wróćmy do Bristol, gdzie Amy wyjaśnia publiczności, w jaki sposób jej grupa ma zamiar zmienić jakość życia mieszkańców domu opieki społecznej. „Zbadaliśmy ich potrzeby i postanowiliśmy zająć się organizacją wycieczek”, mówi Amy. „Musieliśmy zorganizować specjalnie przystosowane środki transportu, kierowcę oraz pomoc dorosłych i udało nam się. Zaczęliśmy rozumieć, że w przedsięwzięciach społecznych chodzi o to, żeby działać wśród społeczności lokalnej i wspólnie rozwiązywać problemy”.

Ostatnio rząd przyjął raport napisany przez Sir Howard'a Davies'a „Przedsiębiorstwo i ekonomia w edukacji” (*Enterprise and the Economy in Education*) i zaakceptował

jego ogólne postanowienia. To oznacza, że do roku 2005/06 wszystkie szkoły średnie otrzymają dofinansowanie, by umożliwić każdemu z uczniów skorzystanie z 5-dniowego doświadczenia w przedsiębiorstwie w roku 2010. To doświadczenie rozwinięciem umiejętności uczniów i wzbogaci ich wiedzę na temat przedsiębiorstw, finansów, ekonomii i biznesu.

Changemakers jest organizacją charytatywną, która ma na celu uświadomienie młodym ludziom możliwości odegrania znaczącej roli w zmianach zachodzących w społeczeństwie. Zachęca ich do aktywnego udziału w życiu społecznym i podjęcia działań, na czele których stoją młodzi ludzie, a dorośli są jedynie wsparciem.

Organizacja wierzy, że możliwe jest połączenie nauki przedsiębiorczości z programem nauczania obywatelskiego poprzez 3-etapowy model przedsiębiorstwa społecznego. Po pierwsze, to młodzi ludzie stoją na czele działań. Projektują i zarządzają projektami społecznymi, które mają przynieść wspólne korzyści. Ich pomysły i projekty są oparte na ich zasadach, zainteresowaniach i aspiracjach zawodowych oraz trosce o społeczność, w której żyją.

Te pomysły dają początek projektom, które mają wyznaczone cele i terminy ukończenia, a następnie je realizują. Są przedsiębiorcami społecznymi, którzy działają dla dobra swojej społeczności.

Po drugie, dorośli wspierają proces uczenia się. Ich zadaniem jest pomoc w gromadzeniu pomysłów i zarządzaniu projektem.

Nauczyciele, pedagodzy lub doradcy osobiści mają dopilnować, aby uczniowie mieli możliwości określenia umiejętności potrzebnych do osiągnięcia celu. Pomagają im również odnaleźć się w świecie przedsiębiorstw i biznesu oraz monitorować postępy w realizacji projektu, analizować to, czego się nauczyli i wyciągać odpowiednie wnioski na przyszłość.

Po trzecie, przedstawiciele świata biznesu i rynku pracy oceniają to, czego uczą się młodzi ludzie w świetle własnych kryteriów. Uczniowie wskazują zawód lub stanowisko pracy, jakimi są zainteresowani, a dorośli który pomaga im w realizacji projektu ma za zadanie umożliwić tej osobie spotkanie z przedstawicielem danego zawodu. Młodzi ludzie angażują się w przedsiębiorstwa poprzez „okres eksploracji”, zgłębiając różne aspekty życia społecznego, łącznie ze społecznościami ekonomicznymi i przedsiębiorstwem społecznym. Analizują wówczas własne cechy, umiejętności i aspiracje, pytają członków swej społeczności lokalnej o to, co jest dla nich ważne, a następnie wybierają zagadnienia, które dla nich samych są najważniejsze i decydują czy chcą realizować projekt, który pomógłby społeczności lokalnej.

Wtedy przechodzą do „etapu doświadczeń”, kiedy to wybierają projekt, określają jego cel, wybierają grupę, tworzą plan działań z określeniem zadań każdego z członków grupy, tworzą plan budżetu, określają potencjalne źródła finansowania i realizują dany projekt.

Ostatnim krokiem jest „etap ewaluacji”, w którym oceniają to, co osiągnęli i czego się nauczyli, grupowo lub indywidualnie prezentują osiągnięcia przedstawicielowi rynku

pracy i rozważają możliwości pracy w danej dziedzinie w świetle zdobytych umiejętności.

W pierwszym roku realizacji projektu uczniowie dziesiątej klasy w 12 różnych szkołach w całym kraju zaangażowali się w różnorodne projekty przedsiębiorczości społecznej. Pośród uczestników są szkoły miejskie i wiejskie, szkoły specjalne, Akademia Miejska, szkoła finansowana ze specjalnych środków, trzy specjalistyczne szkoły i trzy szkoły biznesu i przedsiębiorczości.

Trzydziestu uczniów ze szkoły Abbey w Kent odwiedziło dworzec kolejowy Faversham and Victoria by przeprowadzić badania porównawcze. Otrzymali wsparcie ze strony Kolei Południowo-Wschodnich (South Eastern Railways) oraz Canterbury and Swale Education Business Partnership (EBP) – Partnerstwo Edukacji i Biznesu. Po etapie eksploracji, uczniowie wpadli na pomysł poszerzenia dworca, odnowienia poczekalni i pomieszczenia dla matek z dziećmi oraz remontu toalet. Ponadto stworzyli projekt nowego pomieszczenia i gry planszowej dotyczącej niebezpieczeństw związanych z przechodzeniem w nieodpowiednich miejscach. Uczniowie mieli także swój wkład w prezentacji przygotowanej przez Partnerstwo Edukacji i Biznesu w Canterbury w maju. W Akademii Miejskiej w Bristol, projekt przedstawiony został jako jedna z opcji do wyboru. Obecnie powstaje firma społeczna z ograniczoną odpowiedzialnością, której zadaniem będzie stworzenie studia telewizyjnego, które będzie transmitowało „działania przedsiębiorcze” do innych szkół w mieście.

Społeczność lokalna wspiera te działania poprzez Akcję Młodych Bristol (Young Bristol Action). W szkole Deerness Valley w hrabstwie Durham, etap eksploracji miał miejsce podczas dwóch spotkań wyjazdowych. Podczas dwu-dniowego szkolenia uczniowie zaczęli myśleć w kategoriach przedsiębiorczości.

Powstałe grupy zajmowały się analizą społeczności oraz własnej grupy i wybrały projekty takie jak: przygotowywanie materiałów do szkolenia rówieśników z tematyki naruszania porządku publicznego przez młodzież, zdrowego trybu życia oraz organizacji dnia „dobrego samopoczucia” w szkole.

W szkole społecznej Florence Brown w Bristol, uczniowie z problemami w nauce podjęli się organizacji wycieczek szkolnym minibusem dla osób starszych. Ponadto, stworzyli ogród organiczny i zajmowali się odnawianiem rowerów na potrzeby dzieci z podwórka.

W szkole Staindrop w Darlington, podczas czerwcowego tygodnia poświęconego przedsiębiorczości, uczniowie przygotowywali i sprzedawali zdrowe przekąski (automaty ze słodyczami były na ten czas wyłączone). Zorganizowali również pokaz talentów i oraz nagrali film przedstawiający działania uczniów, by poprawić wizerunek uczniów w społeczności lokalnej.

Catherine Flint pracownik ds. rozwoju szkół, Akcja Młodych Bristol (Young Bristol Action).

Akademia Miasta Bristol poprosiła mnie bym zajęła się koordynacją przedsięwzięcia społecznego prowadzonego przez uczniów.

Akcja Młodych Bristol jest młodzieżową organizacją wolontariacką działającą na terenie Bristol, która już wcześniej współpracowała z Akademią. W związku z tym, jako pracownik szkolny, z ogromnym entuzjazmem przyjąłem zaproszenie do uczestnictwa.

Prace nad projektem rozpoczęły się w lutym 2004 roku. W ciągu roku szkolnego grupa spotykała się raz w tygodniu na 1,15 godz. Najtrudniejszym etapem był wybór tego, co mieliśmy robić. Dodatkowo wspierał nas Shiloh Harmitt, doradca biznesowy z Bristol Area Community Enterprise Network (Bacen) – Sieci Przedsiębiorstw Społecznych na Obszarze Bristol.

Uznaliśmy etap eksploracji za najważniejszą część projektu. Aby młodzi ludzie naprawdę poczuli, że to ich własny projekt, pomysł również musiał pochodzić od nich. Gdy tylko grupa zdecydowała się na wypożyczalnię płyt CD, reszta poszła już łatwiej. Bardzo miłe zaskoczyło mnie wsparcie i zachęta, jakie otrzymaliśmy od innych grup i organizacji społecznych takich jak m.in.: Bristol Area Neighbourhood Daycare (Band), Easton Community Children's Centre, Central Library i Bacen.

Członkami grupy są: Luke Malone, Kirsty Martin, Eli Dunsford, Dwayne Smith oraz Sharonjit Digpal. Obecnie pracujemy nad projektem strony internetowej, kalendarza i katalogu, by móc rozpocząć naszą działalność w grudniu. (www.youngbristol.com)

„Jeszcze nigdy czegoś takiego nie robiłem. Uważam, że przedsiębiorstwo społeczne pomaga młodym ludziom nauczyć się rzeczy, który nigdzie indziej nie mogliby spróbować. Jedną z rzeczy, jakich się nauczyłem jest to, że zaplanowanie działalności przedsiębiorstwa trwa całe wieki!”

Luke Malone, 11 klasa

Jak pomóc szkołom we wprowadzaniu zmian?

Doradca ds. przedsiębiorczości Harold Flowerdew opowiada młodym przedsiębiorcom społecznym o swojej pracy

Praca doradcy polega na promowaniu szeroko pojętej przedsiębiorczości. Chodzi nie tylko o to, by zachęcić młodych ludzi, aby zostali przedsiębiorcami...choć o to też.

Stosujemy cykliczny model biznesowy – zaczynamy od rozpoznania problemu, następnie zbieramy pomysły, stosujemy je w praktyce, analizujemy wyniki a na końcu zgłębiamy to, czego się nauczyliśmy.

To jasne, że rząd poprzez usługi doradztwa ds. przedsiębiorczości próbuje zachęcić do działań grupę młodych ludzi, którzy niezależnie od tego kim będą, będą w stanie zrobić coś dobrego. Taki jest również związek między usługami, a przedsiębiorstwami społecznymi.

W przedsiębiorstwie społecznym chodzi o to, żeby za pomocą umiejętności biznesowych odnieść zysk, który pozwoli na realizację programu społecznego.

Szkoły są już bardzo bliskie bycia przedsiębiorstwami społecznymi, jako że wykorzystują różne środki, by zaspokoić potrzeby społeczne i edukacyjne młodych ludzi, poprawić ich kwalifikacje zawodowe, a co się z tym wiąże gospodarkę ich regionu zatrudnienia.

Element przedsiębiorstwa jest w szkołach wyraźnie obecny od zawsze, ponieważ szkoły zawsze starają się wyrównać różnice między tym, co chcą dać swoim uczniom, a tym, na co pozwalają im środki finansowe.

Gdy rozmawiam z przedstawicielami szkół o przedsiębiorstwie społecznym, niektórzy postrzegają je jako inny sposób nauczania przedsiębiorczości i właściwie tak jest. Są ludzie, którzy od razu chwytają ten pomysł i z entuzjazmem podchodzą do możliwości ulepszenia tego, co już robili w ramach zbierania środków finansowych dla szkół lub akcji charytatywnych.

Miejscem, w którym zapaliła się pierwsza iskra jest szkoła św. Piotra w Manchester. Szkoła znajduje się w dzielnicy, która z względnie prosperującej stała się uboga. Gdy udałem się tam z pierwszą wizytą, trwały starania o status szkoły biznesu i przedsiębiorczości. Spotkałem się wtedy z koordynatorką, Anne Cavanagh, w celu przedyskutowania różnych celów, w tym powstania przedsiębiorstwa społecznego.

Anne opowiedziała mi o kontaktach z realizatorami projektu w Ameryce Południowej, którzy pracowali z dziećmi uratowanymi z ulicy przez katolickich księży. Gdy szkoła usłyszała tę historię, chcieli zebrać pieniądze dla tych dzieci. Użyli w tym celu różnych przedsięwzięć, a ksiądz przeznaczył pieniądze na zakup namiotu cyrkowego. To z początku zbulwersowało niektórych uczniów, ale nauczyło ich ważnej rzeczy o przedsiębiorstwach społecznych. Zakupiony namiot pozwolił dzieciom na utrzymanie niezależności finansowej, ponieważ zapewnił im miejsce, w którym mogły prezentować umiejętności cyrkowe, jakie wcześniej nabyły. Innymi słowy, namiot był narzędziem, umożliwiającym zarabianie na życie.

Dowiedziałem się również, że szkoła w Manchester poprzez inne przedsięwzięcie społeczne pomogła grupie młodych uchodźców zintegrować się i rozwinąć umiejętności językowe. Projekt polegał na hodowli ziół, a następnie ich sprzedaży podczas dni otwartych w szkole.

Entuzjazm dla przedsięwzięć społecznych, jaki obudził się wśród uczniów szkoły w Manchester zachęcił do pomocy także innych. Szkoła otrzymała fundusze z dwóch odrębnych projektów, jednego prowadzonego przez organizację Changemakers, a drugiego sponsorowanego przez Co-op Group.

Cały projekt jest oceniany przez Centrum Edukacji i Przemysłu przy uniwersytecie w Warwick. Ze wstępnych badań wynika, że projekty dają młodym ludziom radość i satysfakcję, tym większą, że to oni sami wybierają rodzaj działalności.

Artykuł został przetłumaczony w ramach projektu „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej” finansowanego ze środków Inicjatywy Wspólnotowej Equal

Jak powiedział nam jeden z grupy uczniów: "Rola nauczycieli jest to, żeby nas pokierować, to zupełnie inny sposób nauczania". Uczniowie doceniają możliwość rozwoju swoich umiejętności, cech charakteru i poszerzenia wiedzy, jaką daje im udział w realizacji projektów. Za najważniejsze umiejętności, jakie rozwinęli uznają: „umiejętność pracy zespołowej i organizacji czasu, podejmowanie decyzji, słuchanie innych, dzielenie się pomysłami, rozwiązywanie problemów, obsługa komputera oraz przygotowywanie prezentacji”.

Jeżeli chodzi o cechy osobowości, uczniowie wymieniają: "świadomość swoich możliwości, większą pewność siebie i wyższą samoocenę, empatię oraz spojrzenie na społeczność lokalną od innej strony”.

Changemakers współpracowali z siecią Asdan zajmującą się systemem przyznawania nagród i uprawnień (Asdan – Award Scheme Development and Accreditation Network), by wspólnie stworzyć Nagrodę dla Przedsiębiorstwa Społecznego (Social Enterprise Award). Nagrody zostaną przyznane tym młodym ludziom, którzy pomyślnie zakończyli swoje projekty i w określony sposób przedstawili swoje dokonania. Ich zadaniem będzie m.in. wykazać, że rozwinęli cechy przedsiębiorców społecznych, takie jak np.: świadomość własnych możliwości i umiejętności, wrażliwość na drugiego człowieka, kreatywność i umiejętność przystosowania się do zmian.

Następnie, uczniowie będą mogli wykorzystać swoje dokonania w zdobywaniu dalszych kwalifikacji w systemie opracowanym przez Asdan.

W drugim roku realizacji projektu, weźmie w nim udział 9 kolejnych szkół. Ułatwieniem będzie dla nich strona internetowa poświęcona projektowi przygotowana przez organizację Changemakers. Dzięki niej będą mieli dostęp do źródeł, możliwość kontaktu między sobą oraz z innymi grupami, a także wgląd w działania innych szkół. Strona ruszy 1 stycznia (www.changeit.org.uk).

16 listopada w Londynie wielu z młodych ludzi weźmie udział w uroczystościach związanych z pilotażowym projektem przedsiębiorstw społecznych, organizowanym w ramach ogólnokrajowego tygodnia przedsiębiorczości. Niewątpliwie będzie to dla nich okazja, by wykazać się nabytymi zdolnościami przedsiębiorczymi.

Brian Fletcher (menadżer Changemakers na region wschodni).

Dodatkowe informacje można znaleźć na stronach internetowych: www.changemakers.org.uk, www.asdan.co.uk

Celem projektu „Spółdzielnie i Przedsiębiorstwa” jest wspieranie szkół w staraniach o specjalny status biznesowy, choć najważniejsze pozostaje przedsiębiorstwo społeczne. Spółdzielnie Młodzieży Szkolnej w ramach wsparcia przygotowują różnorodne materiały do nauki. Mają nadzieję poprawić wizerunek przedsięwzięć społecznych nie tylko w szkołach, które otrzymają dotacje, ale też tych, które bezpośrednio nie uczestniczą w projekcie.

Jakie więc są korzyści z angażowania młodych ludzi w przedsiębiorstwa społeczne? Z punktu widzenia doradcy przedsiębiorczego, widzę kilka ogromnych korzyści. Po pierwsze, zachęca się ich w ten sposób do stawiania sobie ważniejszych celów niż zakup najmodniejszych ubrań, czy markowego obuwia. Po drugie, ukazuje im się zysk jako narzędzie, które może być wykorzystane na rzecz małych lub większych grup i społeczności.

Poza tym, każdy z uczestników ma możliwość zmiany czegoś na lepsze, a poprzez tworzenie nowych rzeczy i kontrolowanie tego procesu młodzież uczy się na podstawie własnych doświadczeń, co jest najlepszą formą nauki.

Uczą się również szacować ryzyko i podejmować je, ale tylko w bezpiecznych sytuacjach, gdy niepowodzenie może być równie pożyteczne dla nauki jak sukces. To coś, czego młodzi ludzie rzadko mają okazję doświadczyć.

Cóż, nie byłbym dobrym doradcą przedsiębiorczym, gdybym nie wykorzystał tej okazji, by zwrócić się z apelem do młodych ludzi i do przedsiębiorców. Jeżeli należysz do społeczności uczniowskiej, spójrz na przedsiębiorstwa społeczne jako szansę dla swojej szkoły – skontaktuj się z organizacją Partnerstwo Edukacji i Biznesu.

Jeżeli pracujesz w przedsiębiorstwie społecznym, zastanów się czy twoje przedsiębiorstwo zgodziłoby się na współpracę z miejscowymi szkołami lub umożliwiło członkom personelu rozwój zawodowy poprzez współpracę ze studentami, lub np. poprzez konsultacje przez Internet? W takim wypadku, również skontaktuje się z Partnerstwem Edukacji i Biznesu. Jeżeli nie wiesz w jaki sposób, zwróć się do izby handlowej lub zadzwoń pod krajowy nr sieci Partnerstwa Edukacji i Biznesu 01635 279914.

Alison Bennett

Koordynatorka projektu szkoleniowego dla młodzieży, Rada Nauki i Umiejętności.

Rozwój przedsiębiorczości w szkołach ma ogromne znaczenie nie tylko dla Rady Nauki i Umiejętności, ale również dla ogólnego stanu gospodarki kraju. Tydzień przedsiębiorczości jest okazją do zaprezentowania różnorodności działań, jakie wspierają i promują przedsiębiorczość w szkołach i innych placówkach oświatowych.

Rozwój postawy przedsiębiorczej u młodych ludzi jest bardzo ważny. Dobrze prosperująca gospodarka potrzebuje ludzi, którzy radzą sobie z nieprzewidywalnością i potrafią dostosowywać się do zmian; którzy potrafią wdrażać nowe pomysły i nowe sposoby działania, a także potrafią właściwie ocenić zyski i straty.

Rada wspiera rozwój nauczania przedsiębiorczości poprzez programy finansowane przez Ministerstwo Oświaty i Umiejętności oraz Ministerstwo Skarbu. Przedsięwzięcia społeczne są kluczową częścią tych działań i pozwalają połączyć przedsiębiorczość z innymi elementami programu nauczania, takimi jak nauczanie obywatelskie i przygotowanie do zawodu.

Rada Nauki i Umiejętności wspiera również trzy-letni projekt wprowadzania przedsiębiorstw społecznych do szkolnego programu nauczania. To łączy się z: szkoleniami i wsparciem dla organizacji związku edukacji i biznesu (EBLO - Education Business Link Organisations; są to organizacje działające we wszystkich 47 biurach Rady Nauki i Umiejętności w całym kraju na rzecz rozwoju wzajemnie korzystnych stosunków pomiędzy placówkami oświatowymi a miejscami pracy), szerszym dostępem informacji drogą internetową oraz rocznych pilotażowych przedsięwzięć społecznych w 9 środowiskach pozaszkolnych.

Te działania są uzupełnieniem dla pilotażowego projektu przedsięwzięcia społecznego realizowanego przez ministerstwo w 12 szkołach.

Poza innowacyjnością i oceną zdobytych umiejętności, za najważniejsze elementy projektu Rada Nauki i Umiejętności uznała:

- rozwój nowego podejścia do przyznawania uprawnień i oceny osiągnięć naukowych,
- dialog z młodzieżą,
- badanie wkładu kultury w rozwój przedsiębiorczości w miejscach pracy i szkołach,
- budowanie nowego modelu zdobywania doświadczeń zawodowych.
- promowanie współpracy między szkołami a ośrodkami działań młodzieży.

Ponadto, w zeszłym roku Rada Nauki i Umiejętności przeznaczyła £16mln na usługi doradztwa ds. przedsiębiorczości, próbując w ten sposób stawiać nacisk na myślenie ekonomiczne w nauczaniu w 1,000 szkół średnich, szczególnie w biedniejszych dzielnicach.

Oprócz istniejącej sieci Konsorcjum Związku Edukacji i Biznesu, szkoły mają możliwość poprawienia ilości i jakości nauczania przedsiębiorczości poprzez rozszerzone działania łączące biznes i edukację.

W Anglii wybrano ponad 100 doradców i dyrektorów regionalnych przedsiębiorstw, którzy razem z dyrektorami szkół będą nawiązywać i umacniać kontakty szkół z przedsiębiorstwami.

Celem ich współpracy jest zapewnienie młodym ludziom doświadczenia zawodowego, które podniesie ich kwalifikacje, a także dostępu do funduszy, które będą wsparciem dla rozwoju szkolnych przedsięwzięć.

www.lsc.gov.uk